

KOOPERATİF BÜLTENİ

2025 OCAK

**Uluslararası
Kooperatifler Yılı**

Kooperatifler Dünyaya Birlikte!

İçindekiler

1. TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİK	3
2. BAKANLIĞIMIZ GÖREV ALANINDAKİ KOOPERATİFLER.....	5
2.1 Bakanlığımız Görev Alanında Kurulan Kooperatiflere İlişkin Bilgiler	8
3. KOOPERATİF ÜST KURULUŞLARI	10
3.1 Türkiye Milli Kooperatifler Birliği	10
3.2 Merkez Birlikler	10
3.2.1 Kredi Kefalet Kooperatifleri Aracılığıyla Esnafa Verilen Krediler.....	11
3.3 Birlikler.....	13
4. KOOPERATİFLERİN DESTEKLENMESİ PROGRAMI (KOOPDES)	15
5. KOOPERATİFLERİN DIŞ TİCARET VERİLERİ	16
5.1 Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) Göre İhracat	17
5.2 Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre İhracat	17
5.3 Teknoloji Sınıflamasına Göre İhracat.....	18
5.4 Ülkelere Göre İhracat	19
5.5 2025 Yılı Mevcut Durum	20

1. TÜRKİYE’DE KOOPERATİFÇİLİK

Bakanlığımız; Türk Hukuk sistemi içinde özel önem verilen ve düzenleme yapılan bir ortaklık modeli olan kooperatifler aracılığıyla toplumun geniş kesimlerine önemli hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetlerin yürütülmesinde Bakanlığımız yanı sıra Tarım ve Orman Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı görev ve sorumluluk sahibidir.

Kooperatiflerin üst örgütlenmesinde ilk adım Birlikler olup, Birliklerin örgütlenmesiyle de Merkez Birliği kurulmaktadır. Merkez Birliklerinin oluşturduğu en üst yapı Türkiye Milli Kooperatifler Birliği’dir.

Kooperatifler genellikle faaliyet alanlarına göre sınıflandırılmaktadır. Halen, Bakanlığımız görev alanında **34**, Tarım ve Orman Bakanlığı görev alanında **5** ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı görev alanında **5** olmak üzere toplam **44** türde kooperatif bulunmaktadır. Bültende yer alan kooperatif ortaklarına ilişkin istatistikî bilgiler 31.12.2024 tarihi itibarıyla Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS)’den alınmıştır. Bununla birlikte KOOPBİS’e veri girişleri 26 Nisan 2025 tarihine kadar devam edeceğinden, kooperatiflere ve ortaklara ilişkin bilgiler nihai verileri oluşturmamaktadır.

Bununla birlikte, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nda 26.10.2021 tarihinde yapılan değişiklikler sonrasında kooperatiflerin örnek anasözleşmeleri yeniden hazırlanmıştır. Bu çerçevede, 31.05.2022 tarihi itibaren Bakanlığımızca yayımlanan 27 adet örnek anasözleşme türleri aşağıdaki tabloda sıralanmıştır. Yeni kooperatif kuruluşlarında bu örnek anasözleşmeler kullanılmaktadır.

Tablo-1. Örnek Anasözleşmesi bulunan kooperatif türleri

SN	ÖRNEK ANASÖZLEŞMESİ BULUNAN KOOPERATİF TÜRLERİ
1	Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Kooperatifi
2	Çocuk Bakım Hizmetleri Kooperatifi
3	Deniz Yolcu Taşıma Kooperatifi
4	Deniz Yük Taşıma Kooperatifi
5	Eğitim Kooperatifi
6	Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi
7	Fikri Mülkiyet Hakları ve Proje Danışmanlığı Kooperatifi
8	Gayrimenkul İşletme Kooperatifi
9	Hizmet Kooperatifi
10	İşletme Kooperatifi
11	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi
12	Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifi
13	Karayolu Yük Taşıma Kooperatifi
14	Karşılıklı Sigorta Kooperatifi

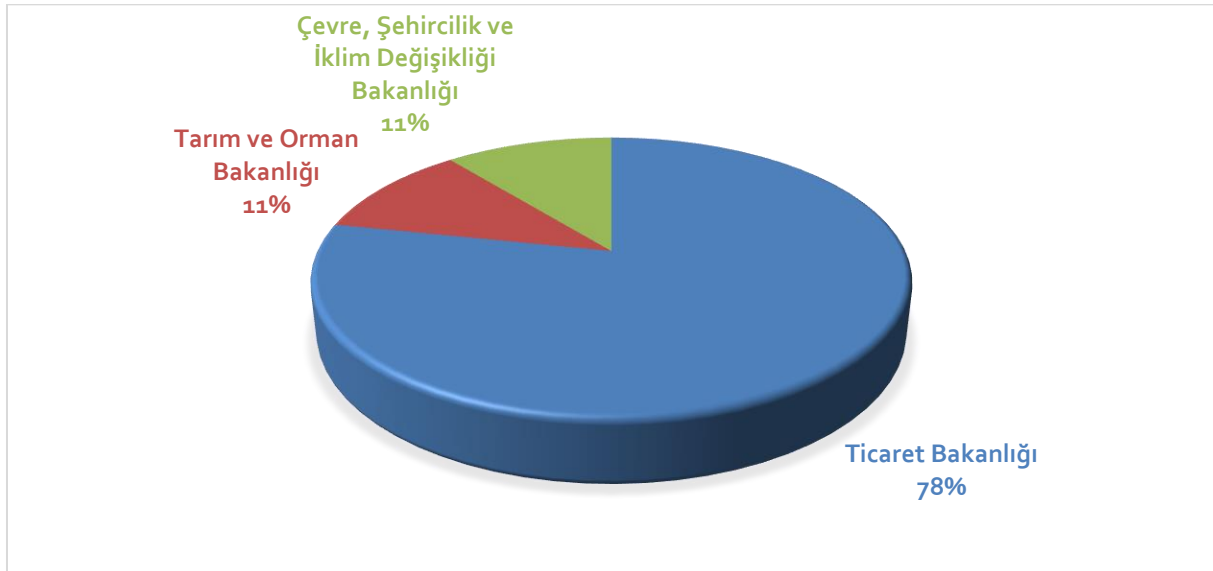

15	Küçük Sanat Kooperatifi
16	Pazarcılar İşletme Kooperatifi
17	Sağlık Hizmetleri Kooperatifi
18	Site İşletme Kooperatifi
19	Tarım Satış Kooperatifi
20	Taşıma ve İşletme Kooperatifi
21	Tedarik ve Dağıtım Kooperatifi
22	Temin ve Tevzi Kooperatifi
23	Turizm Geliştirme Kooperatifi
24	Tüketim Kooperatifi
25	Üretim ve Pazarlama Kooperatifi
26	Yaş Sebze ve Meyve Pazarlama Kooperatifi
27	Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi

Ülkemizde faal ve faal olmayan, **48.938** kooperatif, **325 birlik**, **14 merkez birlik** ve **1 Türkiye Milli Kooperatifler Birliği** bulunmaktadır. Mevcut durumda Kooperatif Bilgi Sistemine (KOOPBİS) kayıtlı ortak sayısı 4.500.806'dır¹. 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun Geçici 8 inci maddesi kapsamında kooperatiflerin sisteme veri girişleri 26/04/2025 tarihine kadar devam etmektedir.

Bakanlıkların görev alanına giren kooperatiflerin tür sayısına göre dağılımı Şekil-1'de, özetlenmiştir.

Şekil-1. Bakanlıklara göre kooperatif tür sayılarının oransal dağılımı (31 Ocak 2025 itibariyle)

¹ 31 Ocak 2025 itibariyle

2. BAKANLIĞIMIZ GÖREV ALANINDAKİ KOOPERATİFLER

Bakanlığımız görev alanındaki faal ve faal olmayan kooperatiflerin verilerinde bakıldığında;

- *Kooperatif sayısı 11.542,*
- *Kooperatif Birlik sayısı 91,*
- *Kooperatif Merkez Birlik sayısı 3,*
- *Kooperatif Milli Birlik sayısı 1,*
- *Birliklere ortak kooperatif sayısı 1.727,*
- *Kooperatif ortak sayısı 1.844.718,*

Olduğu görülmekte olup, kooperatiflerin birliklere ortak olma oranı **% 14,9** olarak gerçekleşmiştir.

Kooperatif türleri arasında;

- En fazla kooperatif sayısı olan tür **taşıma kooperatifleri,**
- En fazla ortak sayısı olan tür ise **kredi ve kefalet kooperatifleridir.**

Kooperatif Bilgi Sistemi verilerine bakıldığında bir kooperatifin ortalama ortak sayısının **160** olduğu görülmektedir.

Toplam kooperatif sayısına göre türleri sıraladığımızda;

- **5.177** kooperatifle *taşıma kooperatifleri,*
- **1.211** kooperatifle *kadın girişimi üretim ve işletme kooperatifleri,*
- **982** kooperatifle *esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri*
- **927** kooperatifle *gayrimenkul işletme kooperatifleri*
- **728** kooperatifle *işletme kooperatifleri,*

Faal kooperatif sayısına göre türleri sıraladığımızda;

- **4.562** kooperatifle *taşıma kooperatifleri,*
- **1.129** kooperatifle *kadın girişimi üretim ve işletme kooperatifleri,*
- **972** kooperatifle *esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri,*
- **891** kooperatifle *gayrimenkul işletme kooperatifleri,*
- **630** kooperatifle *işletme kooperatifleri,*

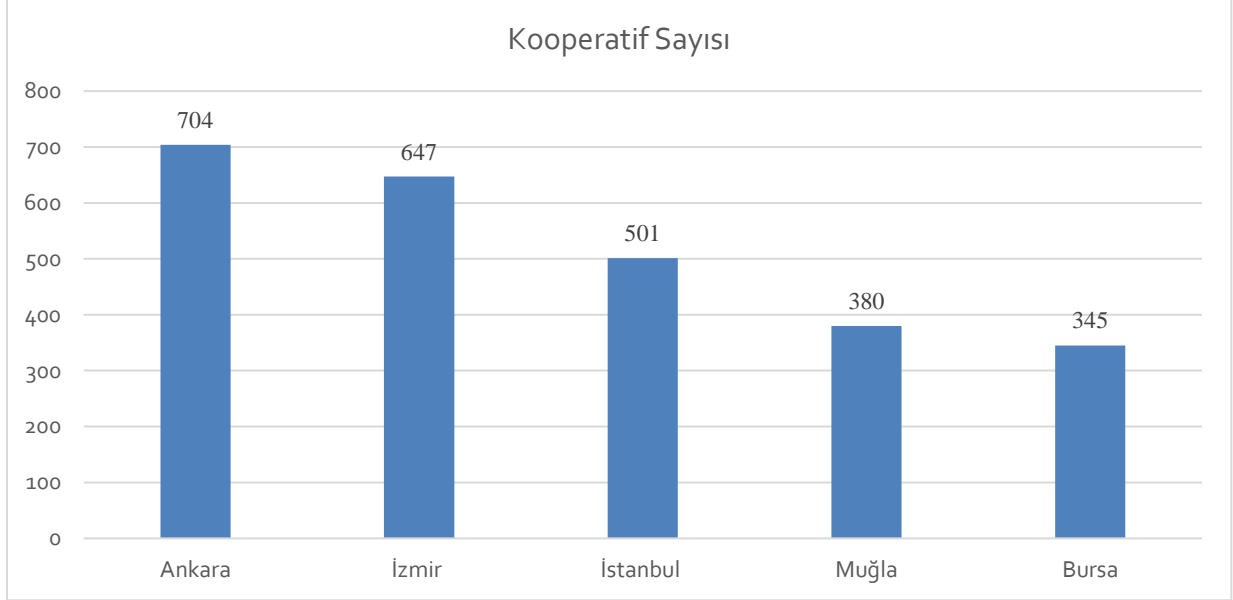
gelmektedir.

- ✓ **Faal Kooperatif Sayısı: 9.889 adettir.**
- ✓ **Faal Kooperatif Kayıtlı Ortak Sayısı: 1.828.210**
- ✓ **Birliklere Ortak Olan Faal Kooperatif Sayısı: 1.658**

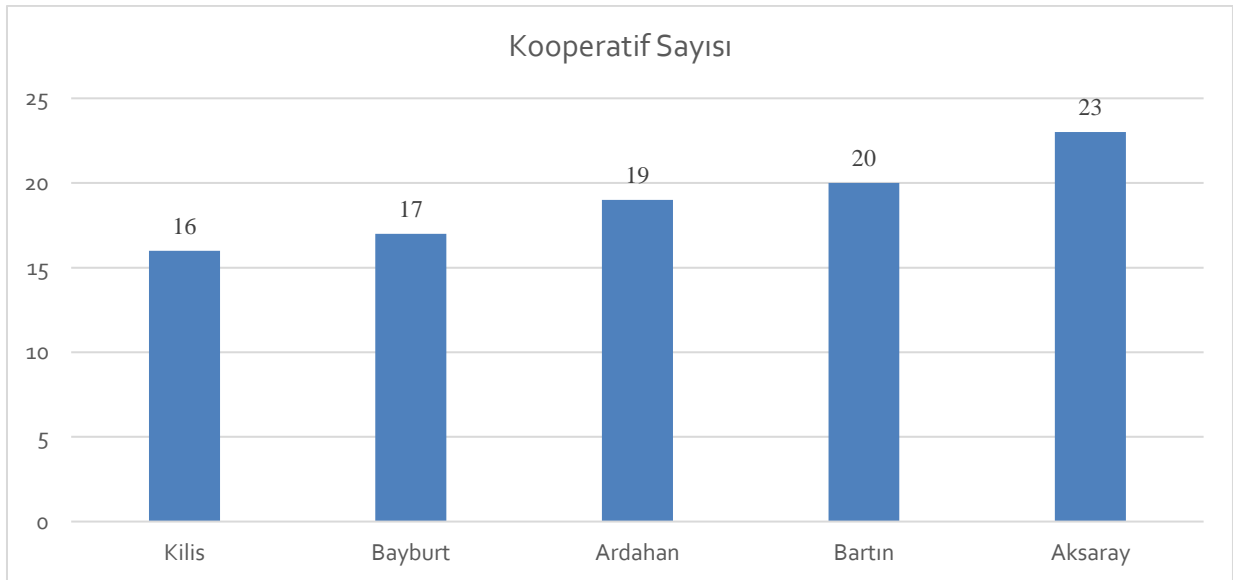

Ülkemizde bütün illerde kooperatif bulunmaktadır. Bakanlığımız yetki alanında en fazla sayıda faal kooperatif bulunan il Ankara (704) olup, en az sayıda faal kooperatif kurulan il Kilis (16)'dir. En fazla sayıda faal kooperatif bulunan ilk beş il Şekil-2'de, en az sayıda faal kooperatif bulunan ilk 5 il ise Şekil-3'te gösterilmektedir.

Şekil-2. En fazla sayıda faal kooperatif bulunan beş il (31 Ocak 2025 itibariyle)

Şekil-3. En az sayıda faal kooperatif bulunan beş il (31 Ocak 2025 itibariyle)

Bakanlığımız görev alanında toplam kooperatif sayısına göre (faal ve faal olmayan) kooperatif ve ortak sayılarının dağılımı Tablo-2'de gösterilmiştir.

Tablo-2. Bakanlığımız görev alanındaki kooperatif ve ortak sayıları (31 Ocak 2025 itibariyle)

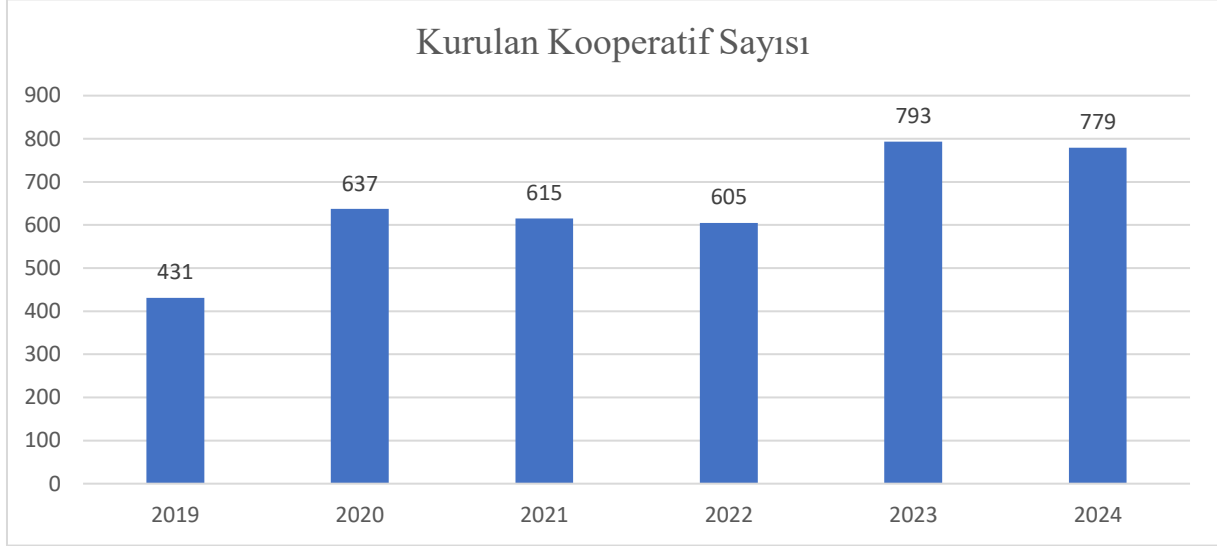
KOOPERATİFLER	KOOPERATİF SAYISI	ORTAK SAYISI
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME KOOPERATİFİ	16	144
DENİZ MOTORLU TAŞIYICILAR KOOPERATİFİ	26	436
DENİZ YOLCU TAŞIMA KOOPERATİFİ	68	1.172
DENİZ YÜK TAŞIMA KOOPERATİFİ	1	10
EĞİTİM KOOPERATİFİ	59	3.038
ELEKTRİK ENERJİSİ ÜRETİM VE TÜKETİM KOOPERATİFİ	5	37
ESNAF VE SANATKÂRLAR KREDİ VE KEFALET KOOPERATİFİ	982	1.142.779
FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI VE PROJE DANIŞMANLIĞI KOOPERATİFİ	8	64
GAYRİMENKUL İŞLETME KOOPERATİFİ	927	56.267
HAMALLAR TAŞIMA KOOPERATİFİ	2	7
HİZMET KOOPERATİFİ	119	1.954
İŞLETME KOOPERATİFİ	728	76.389
KADIN GİRİŞİMİ ÜRETİM VE İŞLETME KOOPERATİFİ	1.211	14.874
KALKINMA KOOPERATİFİ	33	940
KARAYOLU YOLCU TAŞIMA KOOPERATİFİ	1.270	33.610
KARAYOLU YÜK TAŞIMA KOOPERATİFİ	407	22.888
KÜÇÜK SANAT KOOPERATİFİ	53	1.228
MOTORLU TAŞIYICILAR KOOPERATİFİ	3.337	84.776
PAZARCILAR İŞLETME KOOPERATİFİ	5	191
SAĞLIK HİZMETLERİ KOOPERATİFİ	1	7
SİGORTA KOOPERATİFİ	4	88
SİTE İŞLETME KOOPERATİFİ	115	34.176
TARIM SATIŞ KOOPERATİFİ	325	252.485
TAŞIMA VE İŞLETME KOOPERATİFİ	66	2.155
TEDARİK VE DAĞITIM KOOPERATİFİ	2	22
TEDARİK VE KEFALET KOOPERATİFİ	1	0
TEMİN VE TEVZİ KOOPERATİFİ	126	25.693
TURİZM GELİŞTİRME KOOPERATİFİ	548	19.573
TÜKETİM KOOPERATİFİ	676	43.852
ÜRETİM VE PAZARLAMA KOOPERATİFİ	353	16.406
YARDIMLAŞMA KOOPERATİFİ	12	6.409
YAŞ SEBZE VE MEYVE PAZARLAMA KOOPERATİFİ	22	1.822
YAYINCILIK KOOPERATİFİ	10	54
YENİLENEBİLİR ENERJİ ÜRETİM KOOPERATİFİ	24	1.172
TOPLAM	11.542	1.844.718

2.1 Bakanlığımız Görev Alanında Kurulan Kooperatiflere İlişkin Bilgiler

Bakanlığımız görev alan kooperatif kuruluş sayılarında 2023 ve 2024 yıllarında diğer yıllara nispeten daha fazla artış gerçekleşmiştir. Söz konusu kooperatiflerin yıllar itibariyle kuruluş sayılarına Şekil-4'te yer verilmiştir.

Şekil-4. Bakanlığımız görev alanında kurulan kooperatif sayıları (2019-2024)

Yukarıdaki şekilde yer verilen bilgiler ışığında kuruluş sayıları itibariyle kooperatif türlerine göre sıraladığımızda 2019-2022 yılları arasında en fazla kurulan kooperatif türü **Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi**'dir. 2023 ve 2024 yıllarında "**Gayrimenkul İşletme Kooperatifi**" en fazla kurulan kooperatif türüdür. Kooperatif türlerine göre en fazla kurulanlara ilişkin bilgiler Tablo-3'te yer almaktadır.

Tablo-3. Bakanlığımız görev alanında kurulan kooperatiflerin türlerine göre sayıları (ilk üç)

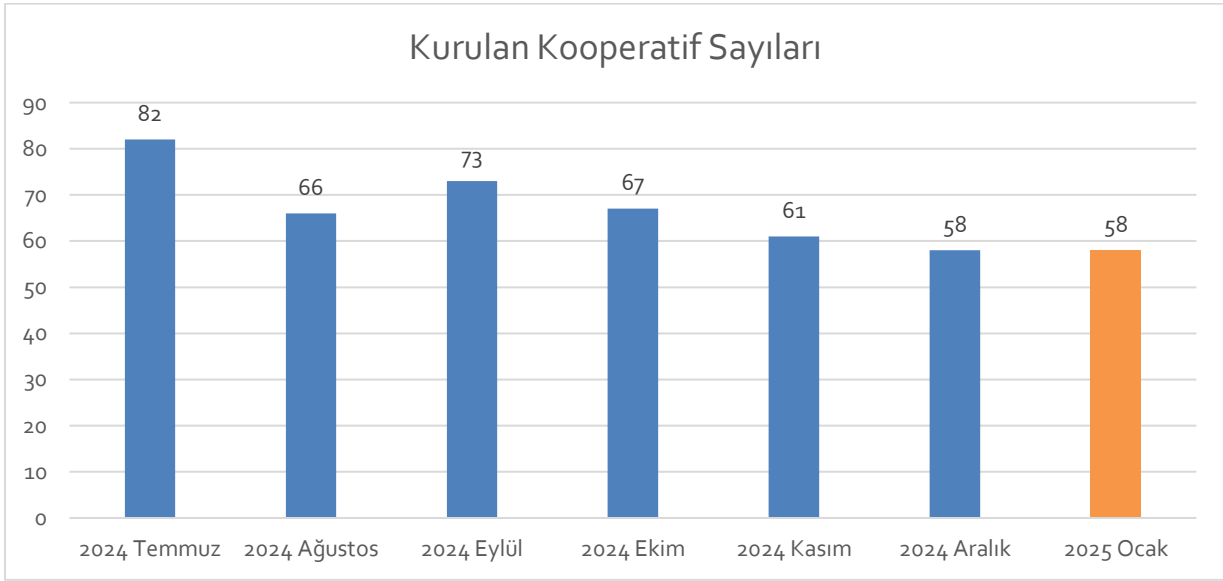
Yıl	Kooperatif Tür	Sayı
2019	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	92
	Gayrimenkul İşletme Kooperatifi	77
	Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifi	58
2020	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	253
	Gayrimenkul İşletme Kooperatifi	94
	Üretim ve Pazarlama Kooperatifi	76
2021	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	328
	İşletme Kooperatifi	63
	Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifi	39
2022	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	227
	Gayrimenkul İşletme Kooperatifi	112
	Turizm Geliştirme Kooperatifi	64
2023	Gayrimenkul İşletme Kooperatifi	288
	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	183
	İşletme Kooperatifi	88

2024	Gayrimenkul İşletme Kooperatifi	232
	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	200
	Turizm Geliştirme Kooperatifi	115

Bununla birlikte; 2024 yılında kooperatif kuruluş sayısı **779**'dır. Bu dönemde en fazla kooperatif Temmuz ayında kurulmuştur. Kooperatif kuruluşlarına ilişkin Temmuz 2024-Ocak 2025 bilgileri Şekil-5'de yer almaktadır.

Şekil-5. Bakanlığımız görev alanında kurulan kooperatif sayıları (Temmuz 2024-Ocak 2025)

Yukarıdaki şekilde yer verilen bilgiler ışığında kuruluş sayıları itibariyle kooperatif türlerine göre sıraladığımızda 2024 yılında Temmuz, Kasım ve Aralık aylarında en fazla kurulan kooperatif türü **Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi** iken; Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında **Gayrimenkul İşletme Kooperatifi**'dir. 2025 Ocak ayında ise **Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi** en fazla kurulan kooperatiftir. Kooperatif türlerine göre en fazla kurulanlara ilişkin bilgiler Tablo-4'te yer almaktadır.

Tablo-4. Bakanlığımız görev alanında en çok kurulan ilk üç kooperatifin türlerine göre sayıları (Ocak 2025)

Aylar	Kooperatif Tür	Sayı
Ocak	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	17
	Gayrimenkul İşletme Kooperatifi	15
	İşletme Kooperatifi	13

3. KOOPERATİF ÜST KURULUŞLARI

Kooperatiflerin örgütlenmesinde ilk adım Birlikler olup, faaliyet alanına göre Birlikler Merkez Birliklerini kurmaktadır. Birlikler ve Merkez Birlikleri de Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine ortak olabilmektedir.

3.1 Türkiye Milli Kooperatifler Birliği

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği 1991 yılında kurulmuş olup ülkemizde kooperatiflerin en üst örgütlü yapısıdır. Ortakları; **11 Merkez Birliği ve 3 Bağımsız Birliktir.** Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ortakları olan merkez birlikleri ile bağımsız birliklerin listesi Tablo-5’de gösterilmektedir.

Tablo-5. Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Ortakları

SN	Merkez Birliği
1	Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB)
2	Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği (TÜRKKENT)
3	Tüm Tüketim Kooperatifleri Merkez Birliği
4	Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (OR-KOOP)
5	Türkiye S.S. Yapı Kooperatifleri Merkez Birliği (TÜRKKENT)
6	S.S. Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatif Birlikleri Merkez Birliği (Köy-Koop)
7	Tüm Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifleri Merkez Birliği
8	Su Ürünleri Kooperatifi Merkez Birliği (Sür-Koop)
9	Türkiye Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği (Tüs-Koopbir)
10	Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği
11	Tarım Kooperatifleri Merkez Birliği (Tarım-Koop)
	Bağımsız Birlikler
1	Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (Pankobirlik)
2	Tüm Eczacılar Üretim, Temin, Dağıtım Kooperatifleri Birliği
3	100 yıl Yapı Kooperatifleri Birliği

3.2 Merkez Birlikler

Bakanlığımız görev alanında bulunan kooperatiflerin kurduğu merkez birlikler;

- Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Merkez Birliği,
- Tüketim Kooperatifleri Merkez Birliği,
- Taşıyıcılar Kooperatifleri Merkez Birliği’dir.

Bu birliklerin ortak sayıları Tablo-6’da gösterilmektedir.

Tablo-6. Bakanlığımız görev alanındaki kooperatif merkez birlikleri

SN	Kooperatif Merkez Birliği Türleri	Merkez Birlik Sayısı	Ortak Sayısı
1	TÜRKİYE ESNAF VE SANATKÂRLAR KREDİ VE KEFALET KOOPERATİFLERİ BİRLİKLERİ MERKEZ BİRLİĞİ	1	32
2	TÜM MOTORLU TAŞIYICILAR KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ	1	18
3	TÜM TÜKETİM KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ	1	4
TOPLAM		3	54

3.2.1 Kredi Kefalet Kooperatifleri Aracılığıyla Esnafa Verilen Krediler

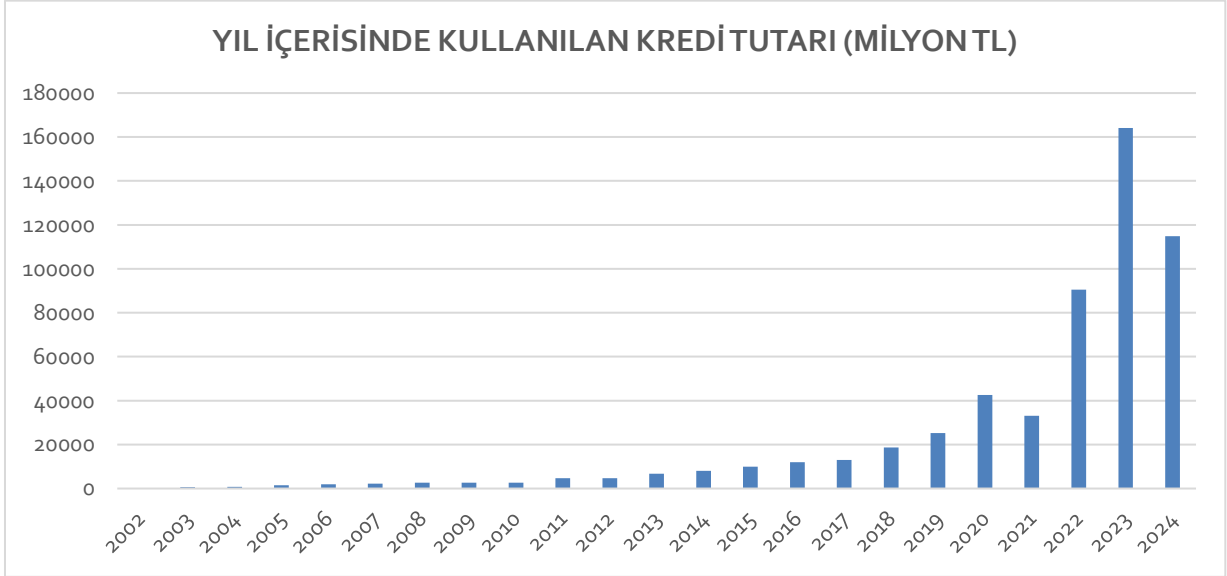
Türkiye’de faaliyet gösteren kooperatif merkez birlikleri arasında en fazla ortak sayısına sahip merkez birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB) olup, amacı “Esnaf ve sanatkârlara mesleki faaliyetleri için gerekli krediyi sağlamak veya kredi ve banka teminat mektubu almak üzere kefil olmak” olarak tanımlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda teşkil edilen Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri (ESKKK), ESKKK Birliklerine; bu birlikler ise TESKOMB’a ortaktır.

Esnaf ve sanatkârlar, ortağı oldukları Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri kefaletiyle Türkiye Halk Bankası’ndan Hazine sübvansiyonlu kredi kullanabilmektedir. Hazine sübvansiyonlu Esnaf Kredileri, %50 faiz sübvansiyonlu krediler ve sıfır faizli krediler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2002 yılında kullanılan kredi tutarı 151 milyon TL ve kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı 63.523 iken, 2024 yılı içerisinde Aralık ayı sonu itibariyle kullanılan 232.192 adet kredinin (%50 ve %100 faiz indirimli) toplam tutarı ülkemiz genelinde 114,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu kredilerin yıllar itibariyle kullandırım tutarları Şekil-6’da gösterilmektedir.

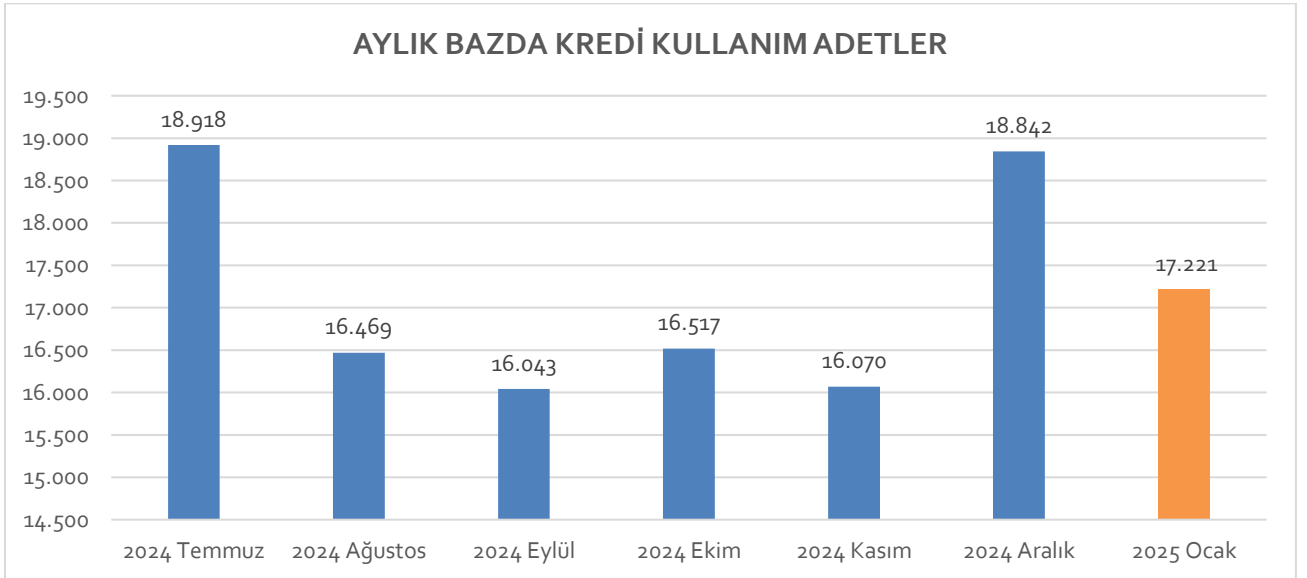

Şekil-6. Yıllar itibariyle kullanılan kredi tutarları (2002-2024)

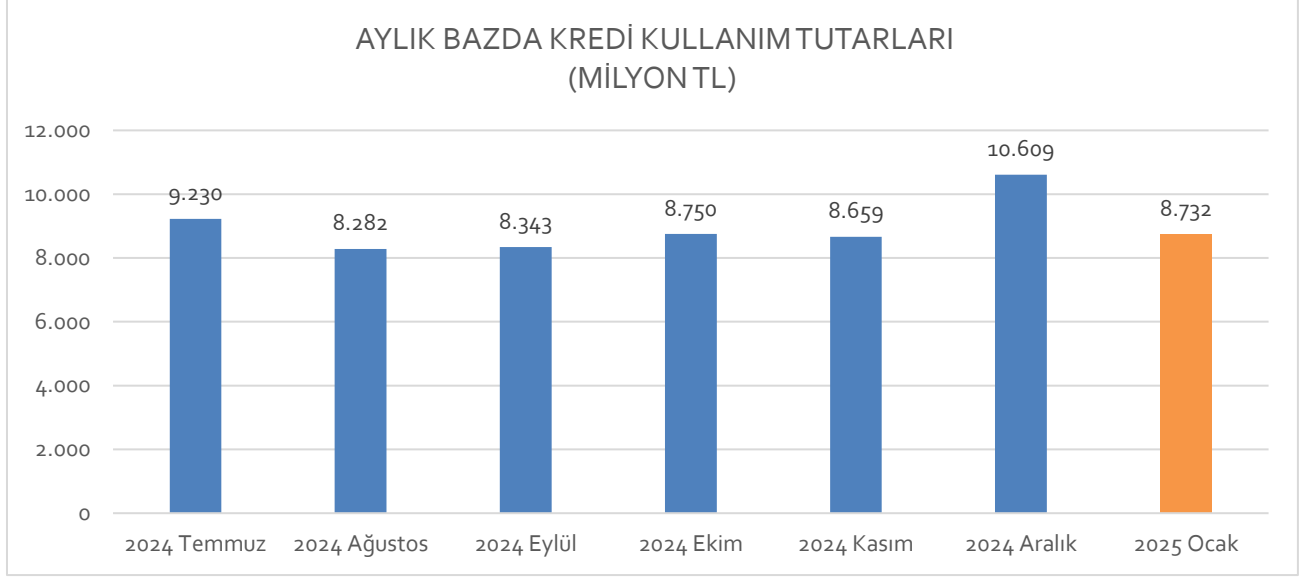
Kredilerin kullanım adetlerine Şekil-7’de, kullanım tutarlarına ise Şekil-8’de yer verilmiştir.

Şekil-7. 2024 Yılı Aylık Bazda Kullanım Adetleri (31 Ocak 2025 itibariyle)

Şekil-8. 2024 Yılı Aylık Bazda Kullanım Tutarları (31 Ocak 2025 itibariyle)

3.3 Birlikler

Bakanlığımız görev alanında bulunan kooperatifler 10 ayrı türde birlik halinde örgütlenmişlerdir. Merkez Birliklerine üye olan birlik sayısı 54 tür. Merkez Birliklerine üye olma oranı % 59 olarak gerçekleşmiştir.

Türlere göre; en fazla sayıda birlik 32 birlikle kredi kefalet kooperatiflerinde kurulmuş bunu sırasıyla, 28 birlikle taşıyıcı kooperatifleri ve 13 birlikle tarım satış kooperatifleri izlemektedir.

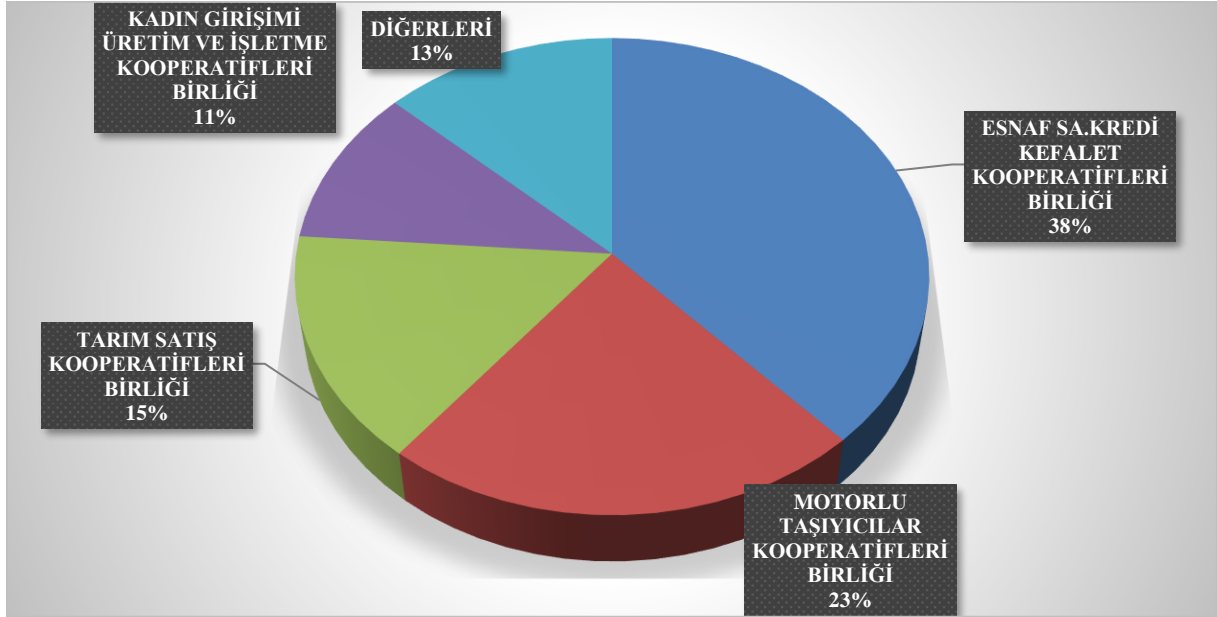
Birliklerin kurulabileceği kooperatif türleri aşağıda gösterilmektedir;

- ✓ Deniz Yolcu Taşıma Kooperatifleri Birliği
- ✓ Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birliği
- ✓ İşletme Kooperatifleri Birliği
- ✓ Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifleri Birliği
- ✓ Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifleri Birliği
- ✓ Küçük Sanat Kooperatifleri Birliği
- ✓ Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifleri Birliği
- ✓ Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
- ✓ Tüketim Kooperatifleri Birliği
- ✓ Turizm Geliştirme Kooperatifleri Birliği
- ✓ Üretim Temin Dağıtım Kooperatifleri Birliği
- ✓ Üretim ve Pazarlama Kooperatifleri Birliği

Bakanlığımız görev alanında bulunan kooperatif birliklerinin türlere göre dağılımı Şekil-9'da gösterilmiştir.

Şekil-9. Faal olan birliklerin türlere göre dağılımı (31 Ocak 2025 itibariyle)

Ülkemizde faaliyet gösteren tarım satış kooperatifleri ve birlikleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler ise Tablo-7’de özetlenmektedir.

Tablo 7. Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri (31 Ocak 2025 itibariyle)

BİRLİK ADI	Kooperatif Sayısı	Ortak Sayısı	Personel Sayısı (Koop+Birlik+Bağlı Ortaklık+İşletme)
Antbirlik	5	2.406	717
Çukobirlik	36	7.109	167
Fiskobirlik	50	108.489	638
Gülbirlik	6	2.516	199
Karadenizbirlik	12	20.880	141
Kozabirlik	5	2.568	16
Marmarabirlik	8	24.499	571
Tariş İncir Birliği	12	3.412	440
Tariş Pamuk Birliği	40	15.069	433
Tariş Üzüm Birliği	13	8.599	952
Tariş Zeytinyağı Birliği	30	17.136	549
Tiftikbirlik	10	635	8
Trakyabirlik	48	36.865	1125
Bağımsız Tarım Satış Kooperatifleri	11	974	45
TOPLAM	286,00	251.157,00	6001

4. KOOPERATİFLERİN DESTEKLENMESİ PROGRAMI (KOOPDES)

Uygulanmasına ilişkin usul ve esasların Kooperatifçilik Proje Destek Yönetmeliği ile düzenlendiği Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOPDES) ile kooperatif ve üst kuruluşlarının makine ve ekipman ile ilgili mal alımlarına, tanıtım faaliyetlerine ilişkin hizmet alımlarına ve nitelikli personel istihdamına yönelik Bakanlığımız tarafından hibe desteği sağlanmaktadır.

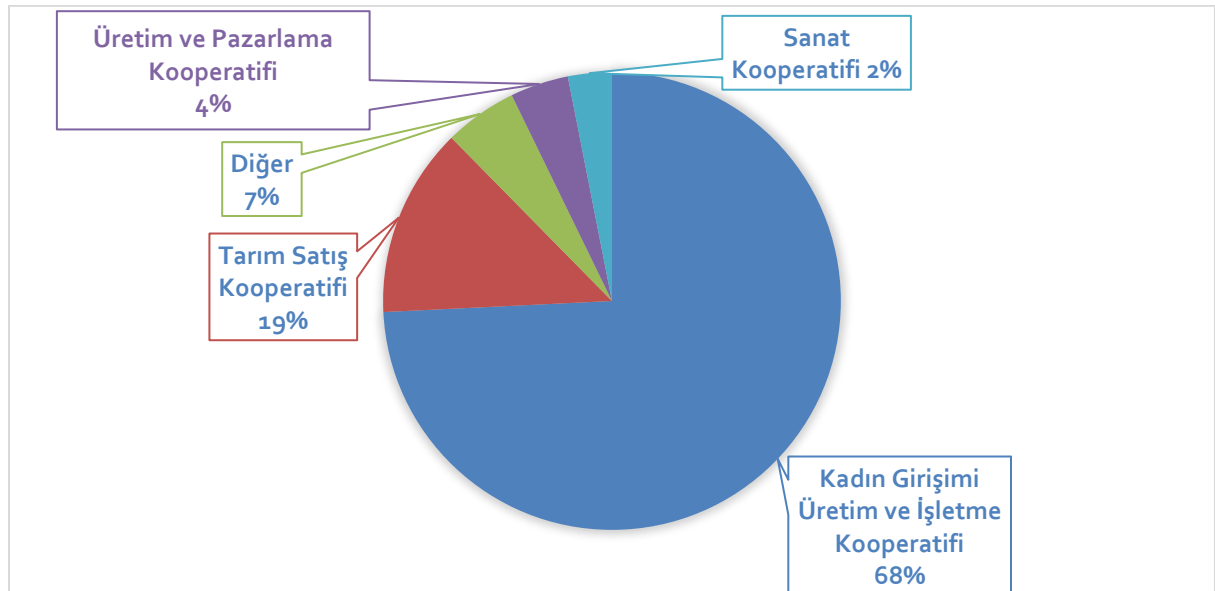
KOOPDES kapsamında kooperatif ve üst kuruluşlarınca Bakanlığımıza sunulan 147 kooperatifin 165 projesine 34,2 milyon TL tutarında hibe desteği sağlanmasına yönelik Merkez Proje Komisyonu kararı alınmıştır.

2024 yılında en çok başvurusu onaylanan kooperatif türü, 113 başvuruyla Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifleri olmuştur. Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifleri, 2024 yılında KOOPDES desteklerinden faydalanmaya hak kazanan kooperatiflerin %68'sini oluşturmaktadır.

Bu sayıyı 31 başvuru ile Tarım Satış Kooperatifleri takip etmektedir. Tarım Satış Kooperatifleri ise onaylanan başvuruların %19'unu oluşturmaktadır.

2024 yılı KOOPDES başvurularının kooperatif türlerine göre dağılımı Şekil-10'da gösterilmektedir.

Şekil-10. KOOPDES Başvurularının Kooperatif Türlerine Göre Dağılımı (2024)

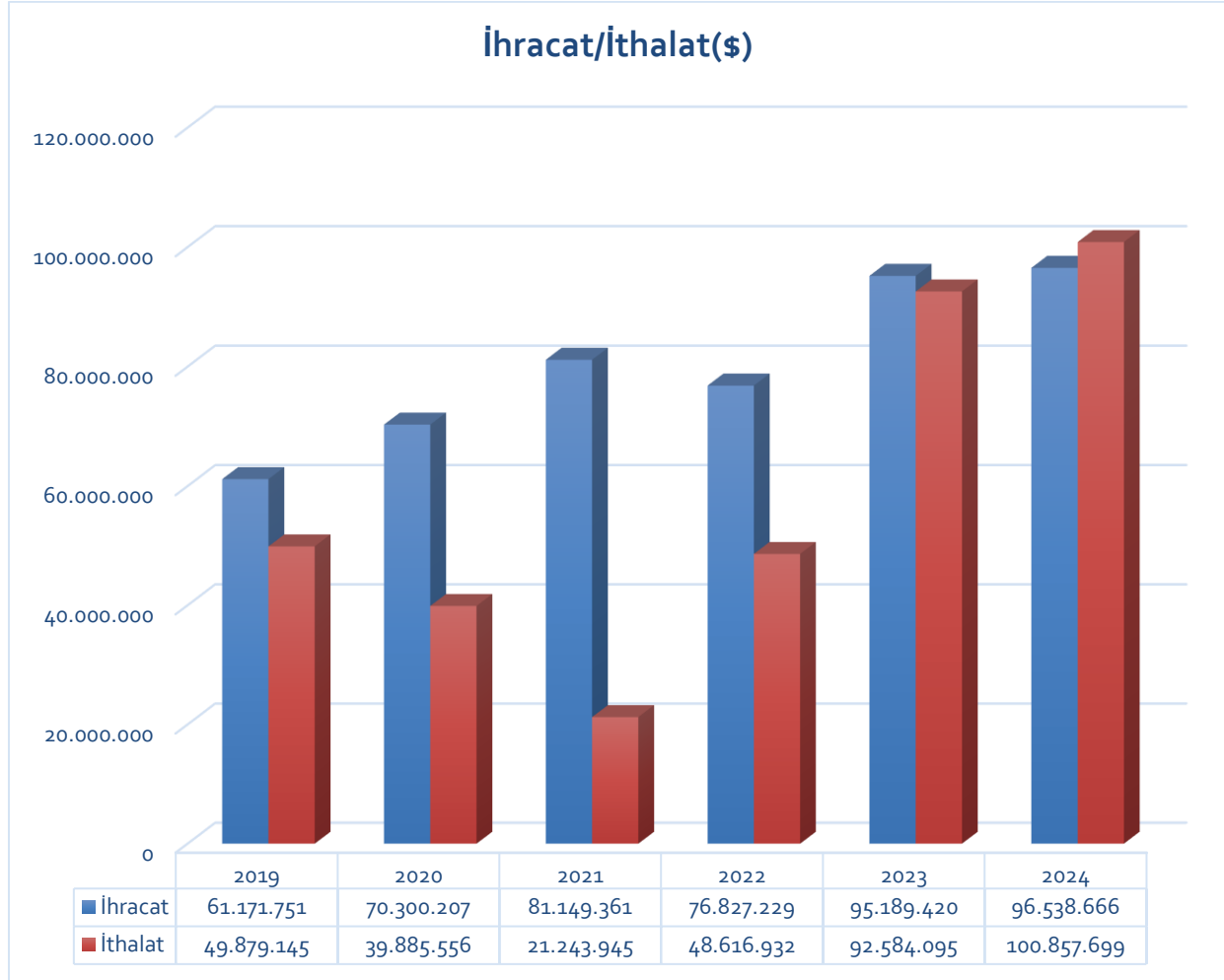

5. KOOPERATİFLERİN DIŞ TİCARET VERİLERİ

Kooperatiflerin dış ticaretine ilişkin veriler yıllar itibariyle incelenmiş ve ulaşılan sonuçlara aşağıda yer verilmiştir. 2019 yılında kooperatiflerce yapılan ihracatın toplam tutarı 61.171.751 \$ iken bu tutar 2023 yılı sonunda 95.189.420 \$'a ulaşmıştır. 2024 yılında ise kooperatiflerce gerçekleştirilen ihracatın toplam tutarı ise **96.538.666 \$** olarak gerçekleşmiştir. Dış ticarete ilişkin veriler Bakanlığımız **Ticaret Araştırmaları ve Risk Değerlendirme Genel Müdürlüğü**'nden alınmıştır. Kooperatifler tarafından gerçekleştirilen ihracat tutarının yıllara göre değişimi Şekil-11'de gösterilmektedir.

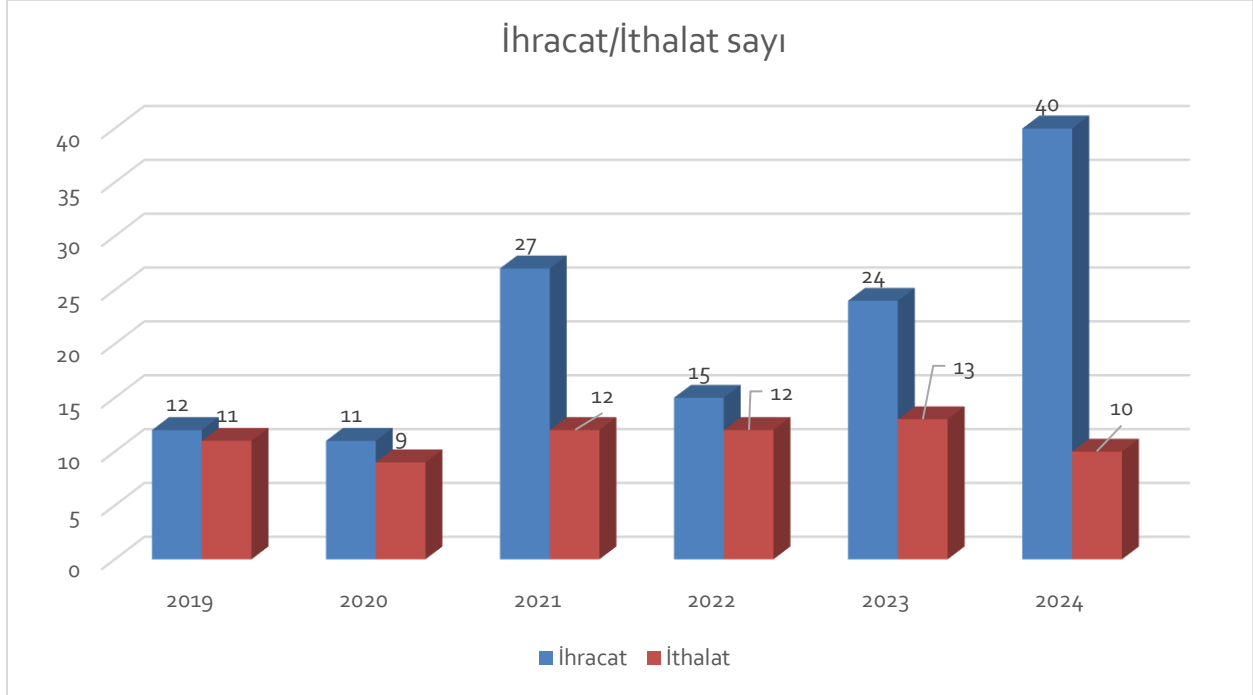
Şekil -11. Yıllara göre kooperatiflerce gerçekleştirilen ihracat ve ithalat tutarı (2019-2024)

2019 yılında ihracat yapan kooperatif sayısı 12 iken bu sayı 2024 yılı itibariyle 40'a yükselmiştir. Şekil-12'de ihracat yapan kooperatiflerin sayısının yıllara göre değişimi gösterilmektedir.

Şekil-12. Yıllara göre ihracat-ithalat yapan kooperatif sayısı (2019-2024)

5.1 Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) Göre İhracat

Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına göre, 2024 yılında kooperatiflerce yapılan ihracatta en yüksek payı alan “tüketim malları”, 71,8 milyon dolar ile kooperatiflerin ihracatının yaklaşık %74’üne tekabül etmektedir. Kooperatiflerin Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre 2022-2024 yılı ihracat tutarları Tablo-8’de gösterilmektedir.

Tablo-8. Kooperatiflerin Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına göre ihracat tutarları (2024)

BEC_ADI	2022 TUTAR(\$)	2022 YIL İÇİNDEKİ PAY (%)	2023 TUTAR(\$)	2023 YIL İÇİNDEKİ PAY (%)	2024 TUTAR(\$)	2024 YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Hammadde (ara malları)	16.892.248	21,98	28.999.507	30,46	24.603.222	25,49
Tüketim malları	59.934.797	78,01	66.003.413	69,33	71.887.002	74,46
Yatırım (sermaye) malları	184	0,0002	186.500	0,19	48.442	0,05

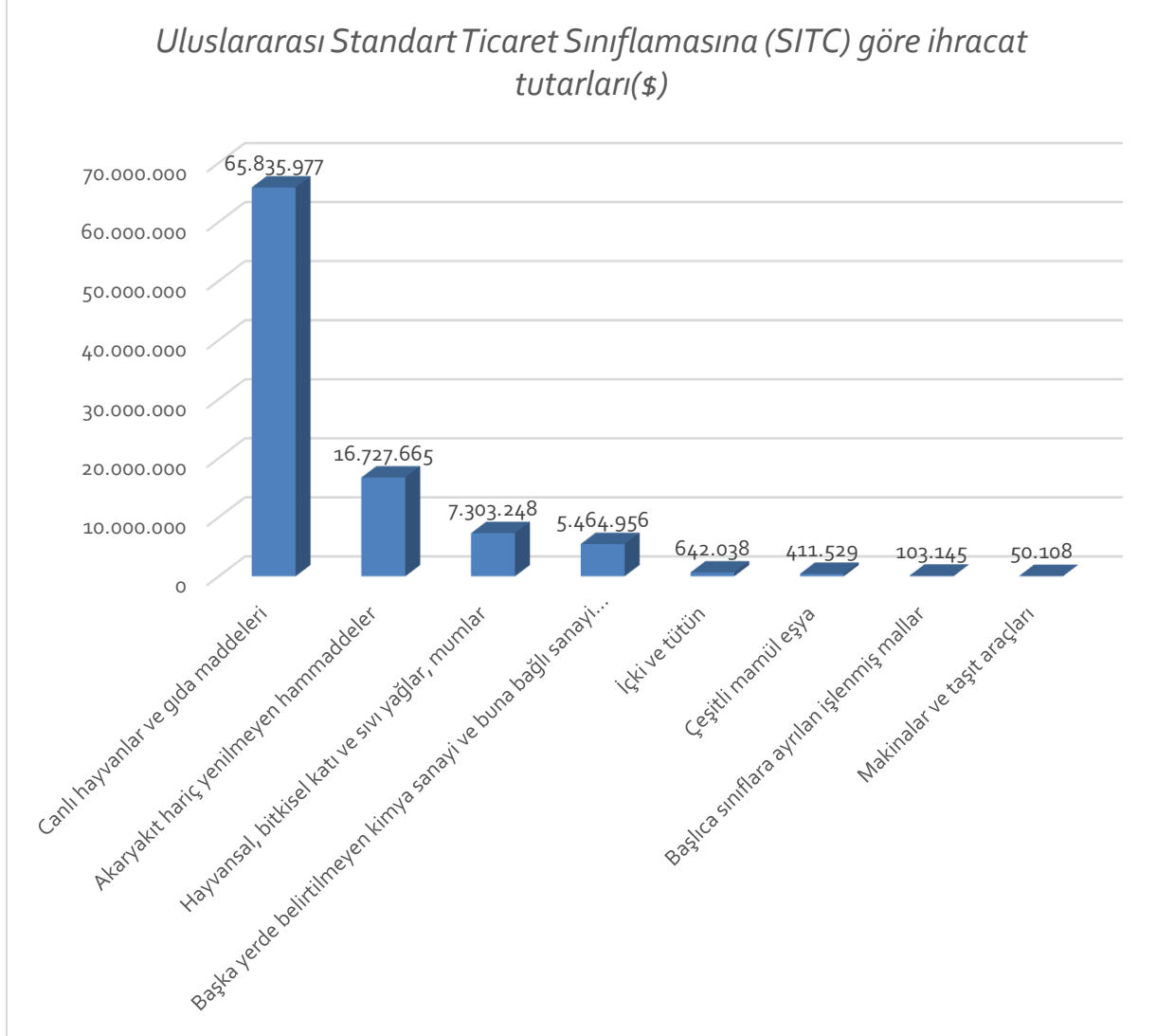
5.2 Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre İhracat

Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına göre, 2024 yılında kooperatiflerce yapılan ihracatta en yüksek payı alan “canlı hayvanlar ve gıda maddeleri”, 65,8 milyon dolar ile kooperatiflerin ihracatının yaklaşık %68’ine tekabül etmektedir. Bunu, 16,7 milyon dolar ile “Akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler” ve 7,3 milyon dolar ile “Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar,

mumlar” takip etmektedir. Kooperatiflerin Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre İhracat göre 2024 yılı ihracat tutarları Şekil-13’de gösterilmektedir.

Şekil -13. Kooperatiflerin Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) göre ihracat tutarları (2024)

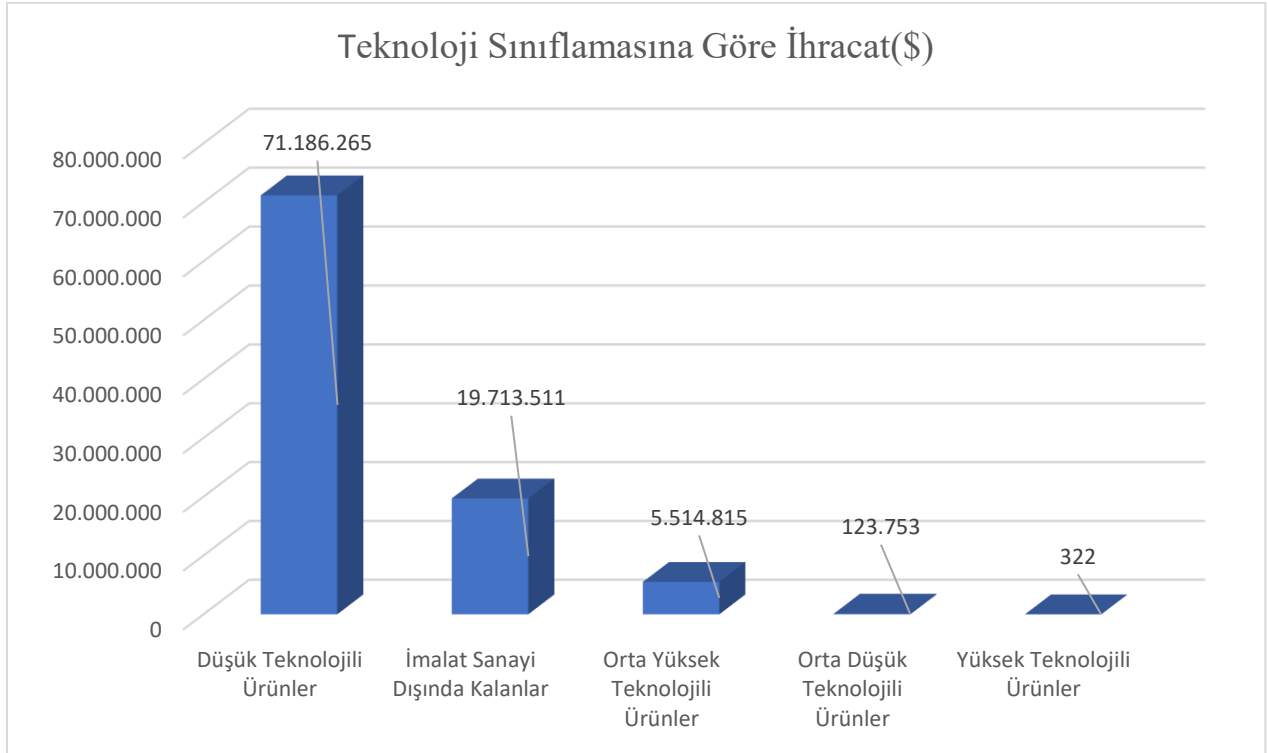

5.3 Teknoloji Sınıflamasına Göre İhracat

Teknoloji Sınıflamasına göre, 2024 yılında kooperatiflerce yapılan ihracatta en yüksek payı alan “*düşük teknoloji ürünler*”, 71,1 milyon dolar ile kooperatiflerin ihracatının yaklaşık %74’üne tekabül etmektedir. Bunu, 19,7 milyon dolar ile kooperatiflerin yıl içi toplam ihracatının %20’sine tekabül eden “*imalat sanayi dışında kalan ürünler*” takip etmektedir. Kooperatiflerin Teknoloji Sınıflamasına göre 2024 yılı ihracat tutarları Şekil-14’te gösterilmektedir.

Şekil -14. Kooperatiflerin Teknoloji Sınıflamasına göre ihracat tutarları (2024)

5.4 Ülkelere Göre İhracat

Kooperatiflerin 2024 yılında en çok ihracat yaptığı üç ülke **Almanya**, İngiltere ve Fransa olmuştur. (sırasıyla %18, %17 ve %10) Kooperatiflerin yıl içerisinde en çok ihracat yaptığı 10 ülkeden yaptığı ihracat tutarı ile bu 10 ülkenin kooperatiflerin toplam ihracatındaki payına Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo-9. Kooperatiflerin en çok ihracat yaptığı 10 ülke (2024)

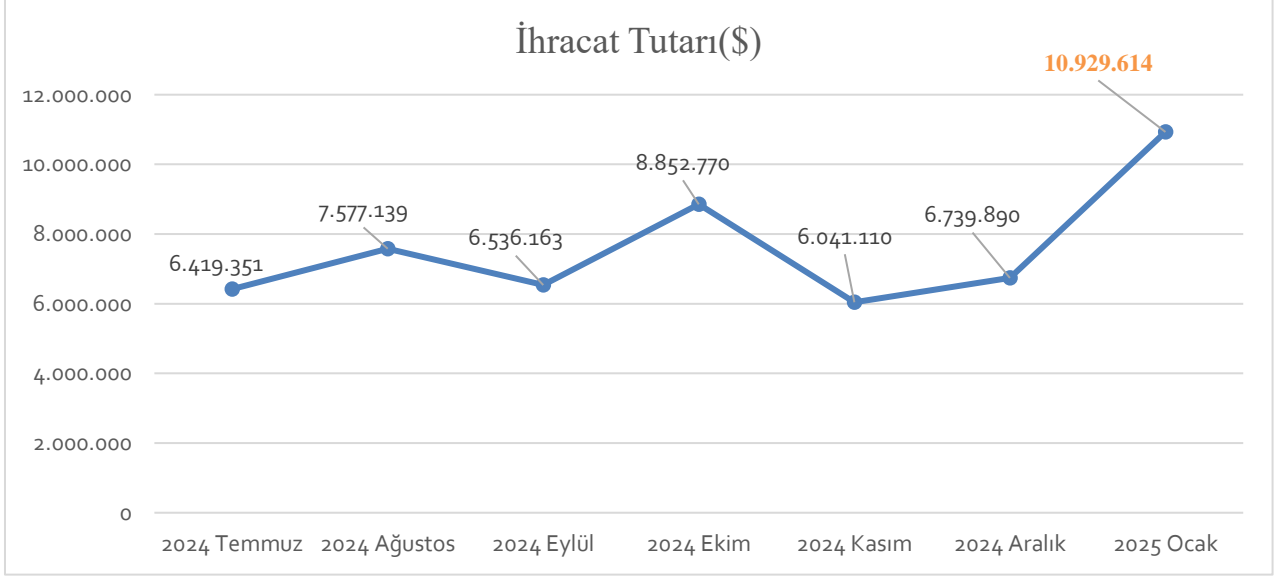
ÜLKE ADI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Almanya	17.444.796	18
İngiltere	16.594.567	17
Fransa	9.423.924	10
ABD	6.954.024	7
Ukrayna	4.274.186	4
İtalya	4.144.009	4
Rusya Federasyonu	3.502.162	4
Bulgaristan	2.825.094	3
Romanya	2.643.503	3
Güney Kore	2.579.352	3

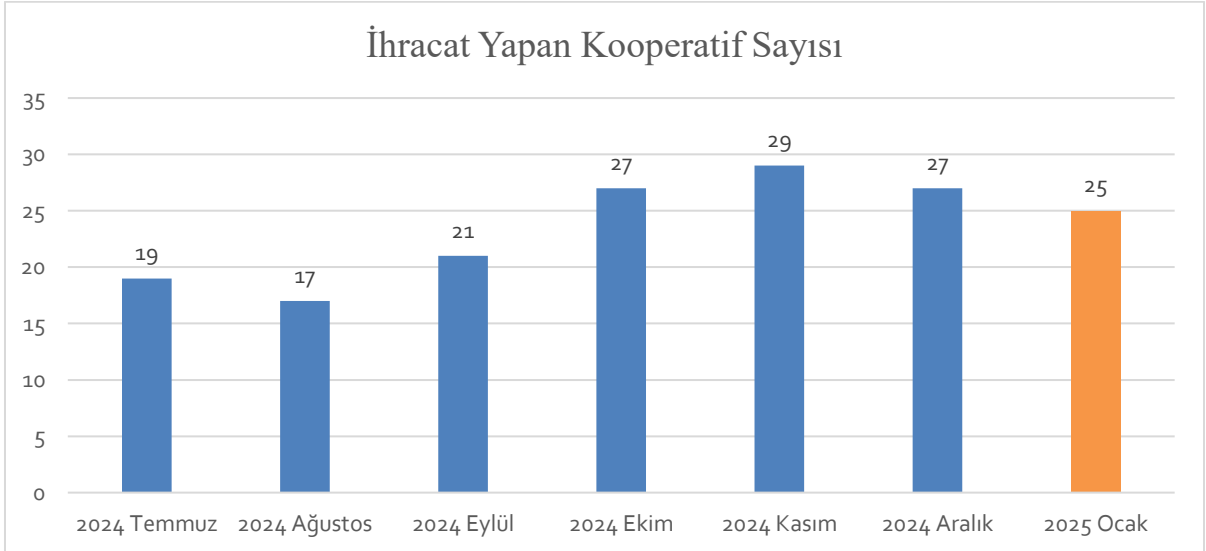
5.5 2025 Yılı Mevcut Durum

2025 Ocak ayı itibarıyla kooperatiflerce gerçekleştirilen ihracatın toplam tutarı **10.929.614 \$** olmuştur. 2024 Temmuz - 2025 Ocak itibarıyla kooperatiflerce yapılan ihracat tutarları Şekil-15'te, aylara göre ihracat yapan kooperatif sayıları ise Şekil-16'da gösterilmektedir.

Şekil-15. Aylara göre kooperatiflerce gerçekleştirilen ihracat tutarı (Temmuz 2024- Ocak 2025)

Şekil-16. Aylara göre ihracat yapan kooperatif sayısı (Temmuz 2024- Ocak 2025)

AÇIKLAMALAR

Bültende yer alan Kooperatif verileri “Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS)” ve Dış Ticaret verileri “Genel Ticaret Sistemi (GTS)” esas alınarak hazırlanmıştır.

YASAL UYARI

Bültende yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup, sadece bilgi amaçlıdır. Bültende yer alan bilgiler, kaynak gösterilmek suretiyle yayımlanabilir; ancak bu bilgiler ticari amaçlarla kullanılamaz. Bültendeki bilgilerin telif ve diğer her türlü hakkı Ticaret Bakanlığı'na aittir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda hiçbir taahhüt ve sorumluluk kabul etmez. Bültendeki bilgilerin yanlış veya eksik kullanımı veya yorumlanması sonucunda Ticaret Bakanlığı'na hiçbir kusur veya sorumluluk yüklenemez. Tabloda yer alan rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bütün bilgileri ve tasarımı önceden bildirimde bulunmaksızın değiştirebilir veya Bültenden kaldırabilir.